

Espoon nuorisopalvelut**Asia: Lausuntopyyntö valtuustoaloitteeseen jäsenkorttikäytännön käyttöönotosta nuorisotiloilla****ASEMAN LAPSET RY:N LAUSUNTO ESPOON NUORISOPALVELUILLE**

Espoon kaupunginvaltuusto on tehnyt valtuustoaloitteen, jotta Espoo ottaisi uudelleen käyttöön jäsenkorttikäytännön, joka olisi kaikille nuorille pakollinen nuorisopalvelujen toimintaan osallistumiseksi ja näin ollen nuorisotilojen turvallisuuden kehittämiseksi. Osana asiaan liittyvää valmistelua Espoon nuorisopalvelut on pyytännyt eri sidosryhmiltään lausuntoa asiaan nuorten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden sekä eri toimijoiden järjestämien palveluiden näkökulmasta.

Aseman Lapset ry on 1990 perustettu poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhdistys, jonka perustehtävää on nuorten terveen kasvun tukeminen ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Aseman Lapset on toteuttanut pääasiassa alaikäisille nuorille tarkoitettua anonyymiin osallistumismahdollisuuteen perustuvaa matalan kynnyksen Walkers-kahvilatoimintaa Helsingissä vuodesta 1994 ja sittemmin levittänyt Walkers-toimintamuotoa eri puolille Suomea.

Tällä hetkellä Walkers-toimintaa toteutetaan Helsingin lisäksi 15 muulla paikkakunnalla Suomessa. Lisäksi toimintaa toteutetaan vuodesta 2008 lähtien toimineella, Uudenmaan alueen eri kunnissa eri mittaisia jaksoja toteuttavalla Walkers-bussilla sekä Aseman Lasten koordinoimilla neljällä jaksottaiseen toimintaan perustuvalla Walkers-autolla. Järjestö on myös toteuttanut nuorten pariin jalkautuvaa työtä pääkaupunkiseudulla lähes koko toimintahistoriansa ajan. Anonyymi osallistumismahdollisuus näissä toiminnoissa tarkoittaa sitä, että jäsenyysvelvoitteita tai muuta omien tietojen antamista ei pidetä nuorten avoimeen toimintaan osallistumisen edellytyksenä.

Aseman Lapset ry kiittää Espoon nuorisopalveluita mahdollisuudesta lausua valmistelussa olevaan asiaan. Espoon nuorisopalvelut on Aseman Lasten pääkaupunkiseudulla toteuttaman liikkuvan ja jalkautuvan nuorisotyön yksi keskeisiä yhteistyökumppaneita sekä tärkeä yhteistyötaho myös monille muille järjestön toiminnoille. Lisäksi Aseman Lapset haluaa nostaa esiin, että Espoon kaupunki on ollut suomalaisen kuntakentän erittäin positiivisia edelläkävijöitä siinä, että nuorilla on ollut mahdollisuus osallistua kunnalliseen nuorisotilatoimintaan ilman jäsenkorttivelvoitetta.

Aseman Lapset ry:n yleisnäkemyks on, että nuorten osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja turvallisuuden vahvistamisen näkökulmasta on eri nuorisopalveluissa syytä varsin pidättyväisesti ottaa käyttöön toimia, jotka tosiasiallisesti lisäävät nuorten jäämistä tai jättäytymistä nuorisopalveluiden ulkopuolelle. Mikäli halutaan, että nuorisotila ja kunnan nuorisotyö on nuorelle aidosti matalalla kynnyksellä saavutettavissa oleva yhteisöllisyyden ja osallisuuden kehittymisen mahdollistava palvelu, ei jäsenkortin tai omien tietojen luovuttamisen pakollisuus tue tätä tavoitetta.

a) Aseman Lasten näkökulma nuorten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen

Nuorten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta jäsenkortin pakollisuus heikentää nuorten tosiasiallisia mahdollisuuksia ja kiinnostuneisuutta osallistua matalan kynnyksen toimintaan. Nuorten vapaa-ajan osallistuminen ja myös nuorisotyön toimintaorientaatio on perinteisesti perustunut vapaaehtoisuuteen. Mahdollisuus anonyymiin osallistumiseen tukee nuoren omaa kehittyvää toimijuutta sekä mahdollisuutta hallita omia henkilötietojaan.

Aseman Lasten havaintojen mukaan pakollisuus eriarvoistaa nuoria, sulkee osan ulos ja voi heikentää erityisesti heikon kielitaidon omaavien mahdollisuuksia osallistua. Monilla nuorilla ei ole kodin tukea

tai ymmärrystä vapaa-ajan toimintaan, ja pakolliset menettelyt voivat muodostua heille jopa esteeksi. Sähköisesti käytettävät jäsenkortit eivät välttämättä ole kaikkien saavutettavissa. Järjestön havaintojen mukaan monessa nykyisessä jäsenkortissa käyttöönoton edellytyksenä oleva vahvan sähköisen tunnistautumisen vaade voi olla nuorelle jäsenkortin käyttöönoton tosiasiallisesti estävä tekijä, jos huoltajien digitaidot ovat heikot tai mahdollisuutta vahvaan tunnistautumiseen ei muusta syystä ole. Yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta onkin aivan keskeistä, että kaikilla nuorilla on aidosti mahdollisuus osallistua ilman uusia kynnyksiä.

Nuorten vanhempien tavoittaminen on tärkeä ja erittäin tavoiteltava asia. Aseman Lasten työssä on havaittu, että vaikuttavin työ nuoren kanssa ja yhteys vanhempiin syntyy nuoren kanssa luodun yhteyden ja luottamuksen kautta. Jos nuori ei suostu yhteistyöhön, jäävät halutut muutokset esim. käyttäytymisessä usein syntymättä tai vain hetkellisiksi. Kun vanhempien kanssa päästään keskusteluun yhdessä nuorten kanssa, ovat vaikutukset usein laajempia ja pitkäkestoisempia. Tässä tärkeää on tukea nuorisotyöntekijöitä sellaisen kohtaamisosaamisen syntymiseen ja kohtaamisten mahdollistamiseen, joiden avulla nuori itse ymmärtää yhteydenoton vanhempiin olevan nuoren eduksi ja tueksi, ei rangaistukseksi tai kiusaksi.

On päivänselvää, ettei alaikäinen nuori päästä kaikesta itse, mutta kasvokkaisessa nuorisotyössä ja kasvatustyössä tavoitteena tulisi olla se, että nuori *valitsee* tilanteen niin vaatiessa antaa itse tietonsa. Ja tähän arjen kohtaamisten kautta tulisi tietä rakentaa. Tämä on ennen kaikkea työskentelyotteen, osaamisen ja ammattitaidon kysymys. Jäsenkortit ja pakollinen tunnistautuminen voivat helposti muuttua kontrollin välineiksi ja nostaa osallistumiskynnystä, jolloin tyypillisesti juuri eniten tukea tarvitsevat nuoret jäävät toiminnan ulkopuolelle.

b) Vaikutukset Aseman Lasten järjestämän palvelun näkökulmista

Aseman Lasten liikkuvassa työssä Uudenmaan alueella tavoitetaan alaikäisiä nuoria vuositasolla lähes 4000. Nuorten anonyymiyks toiminnassa ei ole kuitenkaan aiheuttanut turvallisuusongelmia, vaikka toiminnassa puututaan nuorten tekemisiin yli 2000 kertaa vuodessa. Päinvastoin – anonyymien osallistumismahdollisuuden myötä nuoret on usein saatu turvattomammista olosuhteista turvallisten aikuisten pariin ja nuorten keskinäiseen olemiseen ja levottomaan tai turvattomuutta muille luovaan käyttäytymiseen on päästy näillä keinoin puuttumaan.

Jalkautuvan ja liikkuvan nuorisotyön näkökulmasta pakolliset jäsenkortit lisäävät nuorten ulossulkemista ja ulossulkeutumista. Aseman Lasten kokemuksen mukaan ne nuoret, jotka syystä tai toisesta eivät ota jäsenkorttia, jäävät usein viettämään aikaa keskenään ja hakeutuvat olemassa oleviin runsaasti nuoria kokoaviin paikkoihin tai muihin riskejä sisältäviin ympäristöihin. Tällöin nuorten yksilölliset tarpeet jäävät helposti tunnistamatta ja hengailuun liittyvät lieveilmiöt lisääntyvät. Walkers-bussin toiminta-alueilla (Uusimaa) kohdataan toistuvasti nuoria, jotka eivät suostu käyttämään paikallisia palveluita, ja vastaavasti jalkautuvan työn näkökulmasta nuorten ohjaaminen turvallisempiin ajanviettopaikkoihin ja -tapoihin vaikeutuu merkittävästi.

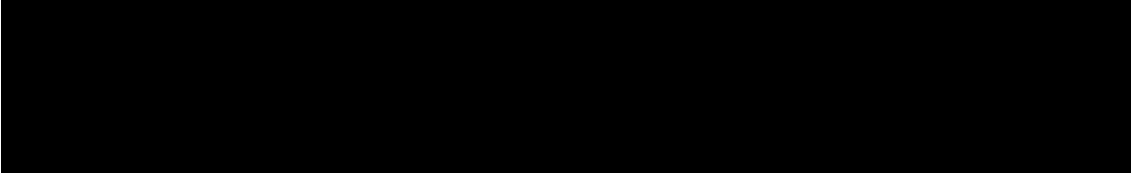
Esteitä osallistumiselle on toki muitakin, mutta anonyymiyks on usein yksi ensimmäisistä ja keskeisimmistä. Samalla Aseman Lasten kokemuksen mukaan anonyymiyks ei estä työskentelyä nuoren tai hänen vanhempiensa kanssa. Nuori useinkaan myöskään pysy pitkään täysin anonyyminä: kun nuorisotyö paneutuu nuorten kohtaamiseen, oikea etunimi selviää usein jo ensimmäisenä iltana, ja poikkeustilanteissa tarvittavat tiedot on saatu nuorelta itseltään tai viimeistään yhteistyöllä viranomaisien kanssa. On erittäin harvinaista, että nuori jäisi kokonaan ilman tarvitsemiaan palveluita pelkän anonyymiyden vuoksi. Tämä on voinut joskus hidastua tietojen puutteen vuoksi, mutta vain erittäin harvoissa tilanteissa estynyt kokonaan. Aseman Lasten työssä ainoastaan yksittäiset nuoret

ovat jääneet täysin anonyymeiksi siten, ettei nuoren elämään tai esim. tekemisiin olisi päästy vaikuttamaan tarvittavilla tavoilla.

Aseman Lasten työssä pienryhmiin, yksilötyöhön tai retkiin osallistuminen vaatii huoltajien luvan sekä yhteystiedot. Nämä tiedot kerätään yhteisymmärryksessä nuorten kanssa ja on hyvin poikkeuksellista, ettei nuori niitä luovuttaisi. Nuorten kanssa on tärkeää näissäkkin tilanteissa käydä läpi mitä yhteystietojen antaminen tarkoittaa, mihin niitä käytetään ja millaisissa tilanteissa.

Aseman Lasten havaintojen mukaan pakolliset jäsenkortit ja niihin liittyvät tarkastukset (nuorten puheessa ”jässäriratsiat”) voivat heikosti johdettuna nuorisotiloilla pahimmillaan muodostua kontrollin ja jopa rangaistuksen välineiksi, mikä vaikeuttaa nuorten kiinnittämistä palveluihin ja heikentää vapaaehtoisuuteen perustuvaa nuorisotyön perusideaa. Tällaisiksi muodostuessaan ne lisäävät myös nuorten ennakkoluuloisuutta monia muita nuorten palveluita kohtaan. Lisäksi ryhmien kohdalla jo yhdenkin nuoren puuttuva jäsenkortti voi käytännössä estää koko porukan osallistumisen.

Helsingissä 2.3.2026


Elin Ahlstedt
päällikkö, Helsingin seudun liikkuva työ
Aseman Lapset ry

 Christian Wentzel
toiminnanjohtaja
Aseman Lapset ry